

Uitvoeringsplan De Nieuwe Afsluitdijk 2013 – 2016

versie 2013

Opsteller: projectbureau De Nieuwe Afsluitdijk

Uitvoeringsplan De Nieuwe Afsluitdijk 2013

Opsteller: projectbureau De Nieuwe Afsluitdijk

Inhoudsopgave

1	Inleiding	3
1.1	Aanleiding	3
1.2	Doel van het uitvoeringsplan	4
2	De Nieuwe Afsluitdijk	5
2.1	Inleiding	5
2.2	Visie op De Nieuwe Afsluitdijk	5
3	De Ambities en projecten	7
3.1	Inleiding	7
3.2	Ambitie Ruimtelijke Kwaliteit	7
3.3	Ambitie Building with Nature	8
3.4	Ambitie Herstel Ecologische Verbinding Waddenzee-IJsselmeer	8
3.5	Ambitie Duurzame Energie	10
3.6	Ambitie Mobiliteit en Bereikbaarheid	12
3.7	Ambitie Recreatie en Toerisme	12
3.8	Ambitie Zilte Teelt	14
3.9	Ambitie Waddenpoort Den Oever	15
3.10	Algemeen	15
3.11	Tabel van uit te voeren projecten in 2013	15
4	Financiën	18
4.1	Inleiding	18
4.2.	Doorkijk looptijd project	18
4.3.	Periode 2013 - 2016	19
4.4.	Kosten in 2013	20
4.5.	Risico's	21

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

Voor u ligt het uitvoeringsplan voor het project De Nieuwe Afsluitdijk, kortgezegd DNA. Het plan beschrijft de projecten en plannen rondom de Afsluitdijk die aanvullend zijn op de rijksopgave. Het Rijk werkt aan de Afsluitdijk voor het verbeteren van de veiligheid en waterafvoer.

De basis voor dit uitvoeringsplan staat in de zogeheten Ambitie Agenda Afsluitdijk (Triple A) die eind 2011 is vastgesteld door de partners in het project De Nieuwe Afsluitdijk. Partners in het project zijn de provincies Noord-Holland en Fryslân en de gemeenten Hollands Kroon, Harlingen en Súdwest-Fryslân.

De ambitieagenda uit 2011 beschrijft de ambities die de regionale partners hebben bij de ontwikkeling van de Afsluitdijk. Ambities rondom de thema's duurzame energie, building with nature, herstel ecologische verbindingen, recreatie en toerisme, ruimtelijke kwaliteit, mobiliteit, Brinker en zilte teelt.

In dit uitvoeringsplan zijn die ambities verder uitgewerkt naar een projectniveau. Per ambitie hebben wij projectplannen gemaakt waarin de projecten inhoudelijk, financieel en qua planning uiteen zijn gezet. Deze projectplannen zijn de basis voor dit uitvoeringsplan.

Begin 2012 is er een regionaal projectbureau Afsluitdijk gestart. Dit projectbureau werkt samen met de partners en diverse partijen aan de uitwerking van de ambities in projectplannen en dit uitvoeringsplan.

Voor twee projecten zijn de ambities inmiddels bijgesteld:

- De ambitie om te komen tot een duurzaamheidscentrum – Brinker geheten – is door het bestuur van Brinker in de zomer van 2012 tijdelijk stilgelegd. Brinker is ondertussen een netwerk van partijen en bedrijven met als doel de verduurzaming van de samenleving te versnellen, maar diezelfde partijen zien het niet als hun core-business om een fysiek duurzaamheidscentrum op de Afsluitdijk te bouwen. De Stuurgroep van De Nieuwe Afsluitdijk is van oordeel dat er potentie is voor een of andere vorm van een

informatiecentrum. Er zijn bedrijven buiten het duurzaamheidsnetwerk die mogelijk wel iets kunnen betekenen in de realisatie en exploitatie. De ambitie Brinker is binnen De Nieuwe Afsluitdijk daarom omgezet in een project dat de haalbaarheid van een informatiecentrum op de Afsluitdijk moet onderzoeken. Gelet op de sterke verwevenheid met de ambitie Recreatie en Toerisme is het project daar nu ondergebracht. Rondom dit onderwerp wordt nauw samengewerkt met Rijkswaterstaat.

- Een nieuwe ambitie is de Waddenpoort Den Oever. Het project wil aan het dorp en de haven van Den Oever een duurzame toekomst bieden. In relatie tot de aanstaande kustversterking in Den Oever willen de betrokken partijen het gebied een ruimtelijke impuls geven. Hierbij spelen een aantal zaken die vragen om een geïntegreerde aanpak in de vorm van een gebiedsontwikkeling. Gezien de omvang en de impact hiervan is ervoor gekozen deze gebiedsontwikkeling als een afzonderlijk ambitie te beschouwen in plaats van het te verdelen onder de andere ambities.

1.2 Doel van het uitvoeringsplan

Dit uitvoeringsplan is opgesteld in aansluiting op de door de regionale stuurgroep gewenste werkwijze en de wensen van individuele raden en staten.

Het doel van het uitvoeringsplan:

- Vaststellen van de gezamenlijke projecten (niet limitatief, er is sprake van een plan met een voortschrijdende horizon);
- Instrument om afstemming te zoeken met het Rijk en Rijkswaterstaat;
- Instrument om per partner de eigen dekkingsmiddelen vast te leggen en tijdig vrij te geven;
- Instrument om financierings en subsidieaanvragen te onderbouwen bij externe subsidieregelingen en fondsen waaronder Waddenfonds, de Rijksbijdrage Ambities Afsluitdijk, topsectorenbeleid en landelijke en Europese subsidieregelingen.

Het uitvoeringsplan wordt jaarlijks geactualiseerd. Zodat het elk jaar opnieuw onderbouwt welke middelen in de eerstvolgende jaren nodig zijn om de projecten verder te ontwikkelen en te realiseren. Het plan is de basis voor de jaarlijkse begrotingscyclus van de verschillende betrokkenen en de opstelling van de voorjaars-/kadernota c.q. het meerjarenbeleidsplan.

Aan het einde van elk jaar wordt voor het daaropvolgende jaar bekeken welke projecten kunnen starten dan wel in uitvoering kunnen worden genomen en wordt een doorkijk gegeven voor de jaren daarna. Dit betekent voor het onderhavige uitvoeringsplan dat separaat voor 2013 is aangegeven welke projecten in uitvoering worden genomen. Met andere woorden dit uitvoeringsplan geeft aan welke middelen nodig zijn vanaf 2013 om het project De Nieuwe Afsluitdijk verder te ontwikkelen en te realiseren. Het jaar 2013 is daarbij hard, voor de jaren 2014 en verder wordt er vooral een financiële doorkijk gegeven die eventueel gebruikt kan worden voor het financieel meerjarenbeleid.

Zeer bewust kiezen wij voor de aanpak om projecten die daartoe geschikt zijn nu al tot ontwikkeling te brengen. Het alternatief zou kunnen zijn eerst alle projecten binnen het programma tot dezelfde planfase/hetzelfde detailniveau uit te werken en op basis daarvan een programmabudget te vragen. Daarna zouden projecten dan tot uitvoering kunnen worden gebracht. Die aanpak leidt er vaak toe dat de energie rondom projecten – vanwege de lange doorloop – wegvloeit en randvoorwaarden gewijzigd zijn. De keuze om met ingang van 2013

projecten uit te voeren brengt juist dynamiek, waardoor de energie behouden blijft en er focus komt op kansrijkheid, creativiteit en realisatie.

Kortom, met deze werkwijze wordt commitment voor de lange termijn geborgd, maar blijft het tegelijkertijd een dynamisch geheel, met ruimte voor goede nieuwe ideeën en partners. De Regionale Stuurgroep Afsluitdijk en het projectbureau sturen op de samenhang tussen de projecten. Binnen de projectorganisatie zijn per ambitie trekkers benoemd. Deze zijn verantwoordelijk voor de uitwerking van hun eigen ambitie en de samenhang tussen de projecten. Voor specifieke onderwerpen, zoals ruimtelijke kwaliteit, zijn werkgroepen ingesteld al dan niet samen met het Rijk.

2 De Nieuwe Afsluitdijk

2.1 Inleiding

Het project De Nieuwe Afsluitdijk is een aansprekend project in een complexe omgeving. Een gebied met iconische status in Nederland en daarbuiten¹.

Oorspronkelijk is de 'oude' Afsluitdijk 'slechts' een dijklichaam dat een belangrijk deel van Nederland beschermt tegen de zee en de ontwikkeling van nieuw land mogelijk heeft gemaakt. De dijk kent kruisingen tussen weg en waterwegen en is van groot belang voor het watermanagement van Nederland (het IJsselmeer is het grootste zoetwaterbekken van West-Europa en 40% van het overtollige water in Nederland vloeit via de sluisen van Den Oever en Kornwerderzand naar zee.)

De glans van het icoon is in de afgelopen jaren enigszins vervaagd, doordat het dijklichaam en de sluisen niet sterk genoeg meer zijn en er door de zeespiegelstijging onvoldoende lozingscapaciteit dreigt. Het is een icoon dat, ondanks het grote aantal jaarlijkse bezoeken, nooit tot economische ontwikkeling is gebracht.

Het Rijk heeft in december 2011 een structuurvisie voor de Toekomst van de Afsluitdijk vastgesteld. Daarin zijn naast haar eigen belangen, ambities meegenomen die voor de regio belangrijk zijn. De regio heeft in aanvulling daarop eind 2011 de Ambitieagenda Afsluitdijk vastgesteld.

De wijze waarop Rijk en Regio samenwerken is eind 2011 vastgelegd in een Bestuursovereenkomst (BOK). Bij ondertekening heeft Staatssecretaris Atsma tevens € 20 miljoen beschikbaar gesteld voor de Rijksbijdrage Ambities Afsluitdijk (RAA). De afspraken daarover zijn opgenomen in een addendum op de bestuursovereenkomst Afsluitdijk.

Rijk en Regio werken nu gezamenlijk aan de Afsluitdijk. Een Afsluitdijk '2.0' die niet alleen veilig is, maar ook duurzaam, innovatief en aantrekkelijk. Het Rijk richt zich primair op de veiligheid van de dijk en de waterafvoer. Regionale partners richten zich op de uitwerking en realisatie van de zogeheten ambities.

¹ Jaarlijks zijn er ongeveer 250.000 bezoeken aan de Afsluitdijk. Een groot deel daarvan komt uit het buitenland. Waar de Nederlander Parijs bezoekt en de Eiffeltoren wil zien, blijkt een belangrijk deel van de buitenlanders die Nederland bezoekt, naast Amsterdam en Volendam ook de Afsluitdijk te willen bezoeken.

2.2 Visie op De Nieuwe Afsluitdijk

De ambities geven aan de dijk en zijn oorspronkelijke doelstellingen een geheel eigentijdse maar ook toekomstgerichte invulling. Waterveiligheid en waterafvoer worden gekoppeld aan maatschappelijke vraagstukken rondom adaptatie en innovatie. Adaptatie aan zeespiegelstijging en aan de eindigheid van fossiele energiebronnen. Maar ook adaptatie aan de natuur en gebruik maken van haar krachten.

De ambities zijn soms structureel maar veelal ook innovatief en experimenteel van aard. De unieke scherpe scheiding tussen zout en zoet water maakt het gebied uitermate geschikt voor bijvoorbeeld pilots rondom osmose- en stromingsenergie en Building with Nature.

De nieuwe toepassingsmogelijkheden op het gebied van natuur en energie, rondom de traditionele Deltatechnologie, maken een nieuw verhaal van de Afsluitdijk: een multifunctionele dijk. Een verhaal dat nog sterker is dan het origineel. De oorspronkelijke functie en de hoog gewaardeerde ruimtelijke kwaliteit wordt versterkt met hedendaagse kennis en technologieën die hun oorsprong kennen in de regio rondom de dijk.

Dat verhaal willen wij zichtbaar maken, vertellen en laten beleven. De Afsluitdijk wordt een hernieuwde topattractie. Zowel te beleven op de dijk als ook in een nieuw informatiecentrum. Met een verhaal voor de recreant, student, toerist, wetenschapper, zakenman, bestuurder en ambtenaar. Niet in de laatste plaats voor al die gebieden in de wereld met een gelijkwaardige Delta met dezelfde problemen en dezelfde kansen. De internationale belangstelling voor het icoon Afsluitdijk krijgt daarmee een nieuwe impuls. De export van Deltatechnologie met een 'plus', levert een bijdrage aan een duurzamere wereld.

Met de exportmogelijkheden in het achterhoofd speelt het project Afsluitdijk al een rol in het landelijk topsectorenbeleid. Het kabinet wil topsectoren, waarin Nederland wereldwijd uitblinkt, nog sterker maken. Om dat te bereiken werken overheid, bedrijfsleven, universiteiten en onderzoekscentra samen aan kennis en innovatie. De transformatie van de Afsluitdijk naar een "Energiedijk" vormt een showcase voor de innovatieve Nederlandse deltatechnologie. Dit sluit aan bij de doelen van de Topsector Water. Het bedrijfsleven en onderzoeksinstellingen tonen een multifunctionele dijk die klimaat-adaptatie koppelt aan klimaat-mitigatie. De afspraken hierover zijn vastgelegd in zogeheten innovatiecontracten. De 'Energiedijk' is opgenomen in het innovatiecontract watertechnologie binnen de Topsector water.

De visie is in het communicatieplan als volgt tot kernboodschap vertaald.

Het icoon van de Nederlandse strijd tegen het water is aan vernieuwing toe. De Afsluitdijk van Zurich naar Den Oever is veilig tenminste tot halverwege deze eeuw en wordt een hernieuwde belevings voor bezoekers.

De komende jaren zet het bedrijfsleven, onderwijs en de politiek zich in voor een vernieuwde dijk op het gebied van duurzame energie, ecologie, recreatie en toerisme en ruimtelijke kwaliteit. Alle plannen en ideeën versterken elkaar. De oude oeververbinding van Noord-Holland naar Fryslân, ooit bedoeld als waterkering met asfaltlint, is in 2020 omgetoerd tot een kraamkamer voor duurzame en ecologische innovatie. Het is een topattractie op het gebied van ontstaansgeschiedenis, omgaan met water, natuur, energie uit water en recreëren op en bij het water.

De wereld beleeft en bewondert met hernieuwde belangstelling het DNA van Nederland, De Nieuwe Afsluitdijk.

3 De Ambities en projecten

3.1 Inleiding

Hieronder gaan wij per ambitie in op de projecten. Onder het kopje status is aangegeven wat de stand van zaken is. Als ijkpunt daarvoor is de ambitieagenda van december 2011 aangehouden.

Alle bedragen voor 2013 zijn exclusief BTW. Voor de jaren 2014 e.v. zijn de bedragen inclusief BTW aangegeven. Dit in verband met het wegvallen van de mogelijkheden voor BTW verrekening voor overheden. Voor het bedrijfsleven blijft de mogelijkheid bestaan. Projecten rondom Duurzame Energie die door het bedrijfsleven zijn geïnitieerd zijn om die reden excl. BTW aangegeven. In hoofdstuk 4 geven wij aan hoe de kosten kunnen worden gedekt.

Aan de basis van dit hoofdstuk liggen diverse projectplannen per ambitie. Daarin is gedetailleerde achtergrondinformatie te vinden.

3.2 Ambitie Ruimtelijke Kwaliteit

Status: Plan van Aanpak is vastgesteld.

Trekker: Rijkswaterstaat

Ambitie Ruimtelijke kwaliteit	2013	2014	2015	2016
Masterplan beeldkwaliteit (regionale bijdrage)	25.000			
Totaal	25.000			

Het overkoepelende beeldkwaliteitsplan dat voor zowel het project Afsluitdijk van het rijk als voor de ambities van de Regio zal worden opgesteld zal 'masterplan beeldkwaliteit' gaan heten. Het masterplan beeldkwaliteit bevat een beschrijving van de gewenste ruimtelijke beeldkwaliteit, beperkt tot de hoofdlijnen, waarbinnen verdere invulling voor de individuele maatregelen en initiatieven plaats kan vinden. Het is mogelijk dat op termijn voor bepaalde

ambities een separaat en meer gedetailleerd beeldkwaliteitsplan of kader gemaakt wordt. Die kosten en activiteiten zijn nu nog niet te overzien.

Rijkswaterstaat geeft in het eerste kwartaal van 2013 opdracht aan een bureau voor het opstellen van dit masterplan beeldkwaliteit. Begeleiding van de opdracht wordt gecoördineerd door de gezamenlijke werkgroep ruimtelijke kwaliteit, onder voorzitterschap van RWS. In het eerste kwartaal van 2013 zal ook een 'kwaliteitsteam' worden ingesteld onder voorzitterschap van de rijksadviseur voor landschap en water, Eric Luiten. Dit kwaliteitsteam zal gevraagd en ongevraagd adviseren over ruimtelijke kwaliteit. Dit gebeurt in ieder geval vooraf, tijdens het opstellen en voor vaststelling over het masterplan beeldkwaliteit en bij de uitwerking daarvan voor de maatregelen van het rijk. Ook bestaat de mogelijkheid om te adviseren over de nadere uitwerking van regionale ambities. De Regio heeft potentiële leden voor het kwaliteitsteam voorgedragen.

3.3 Ambitie Building with Nature

Status: verkenning mogelijkheden

Trekker: Programma naar een Rijke Waddenzee (PRW)

Ambitie Building with Nature	2013	2014	2015	2016
BWN Zurich- Harlingen				
- verkenning				
- planuitwerking/realisatie	60.000	80.000	pm	pm
BWN Vogeleiland Den Oever				
- verkenning		60.000		
- realisatie			pm	pm
Totaal	60.000	140.000		

Binnen de ambitie Building with Nature (BWN) onderzoeken we of deze nieuwe techniek in Delta technologie kan bijdragen aan meerdere doelstellingen waaronder het verbeteren van de natuurwaarden en het versterken van de kustverdediging.

De aanleg van een kwelderlandschap voor de Waddenkust tussen Zurich en Harlingen kan bijdragen aan meerdere doelstellingen: een nieuwe vorm van kustverdediging evenals een positieve bijdrage aan ecologische diversiteit en zachte overgangen in het Wad en nieuwe kansen voor ruimtelijke ontwikkelingen binnendijks bij Harlingen. Het nieuwe kustlandschap dat – door middel van building with nature – kan ontstaan heeft bovendien positieve effecten op het landschap (diversiteit) en de recreatief-toeristische potenties van het gebied. Door het (deels) open stellen van de kwelders voor bezoekers kan zij het Wad van dichtbij beleven. Op educatief gebied zijn ook ontwikkelingen mogelijk, bijvoorbeeld een kwelderexcursie of pilots met zilte teelt.

In 2013 start daarom een verkenning van de mogelijkheden voor toepassing van Building with Nature in de kustzone tussen Zurich en Harlingen. De verkenning wordt getrokken door het programma naar een Rijke Waddenzee. Bij de verkenning zijn betrokken de gemeenten Súdwest-Fryslân, Harlingen, het Wetterskip Fryslân en de provincie Fryslân. In 2014 gaan wij verder met de uitwerking van de resultaten bij Zurich.

In 2014 start ook een verkenning van de mogelijkheden voor toepassing van Building with Nature bij Den Oever. Ook deze verkenning wordt getrokken door het Programma naar een Rijke Waddenzee. Bij de verkenning zijn de gemeente Hollands Kroon, het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier en de provincie Noord-Holland betrokken.

Verkweldering van het wad bij Den Oever kan bijdragen aan versterking van de ecologische waarden. Een strekdam zou tevens kunnen dienen als hoogwatervluchtplaats voor vogels.

3.4 Ambitie Herstel Ecologische Verbinding Waddenzee-IJsselmeer

Status:

- De uitvraag aan marktpartijen voor het uitvoeren van de Kaderrichtlijn Water (KRW) maatregelen bij Den Oever en visvriendelijk spuien is gereed. Het Rijk bekostigt en besteedt aan;
- Verkenning robuuste vispassage/VMR is met positief resultaat afgerond;
- Subsidieaanvraag Vismigratierivier (VMR) in eerste kwartaal 2013

Trekkers:

- KRW maatregelen: Rijk/RWS;
- VMR: Programma naar een Rijke Waddenzee.

Ambitie Herstel ecologische verbindingen	2013	2014	2015	2016
KRW maatregelen Vismigratierivier	Pm	pm	pm	pm
- voorbereiding/planstudie	1 mln	2,0 mln	1,8 mln	
- realisatie (60 -75 mln)				3,0 mln
Totaal	1 mln	2,0 mln	1,8 mln	3,0 mln

De ambitie herstel ecologische verbindingen is een van de meest tot de verbeelding sprekende ambitie binnen het project De Nieuwe Afsluitdijk.

De Afsluitdijk is een grote barrière voor trekvis: de trekvis kunnen nauwelijks migreren tussen zoet en zout water. Voor vissoorten als spiering, aal, rivierprik en zalm is dit van levensbelang. Mede daardoor gaat het niet goed met de visstand in het IJsselmeer. En dat heeft negatieve consequenties voor de ecologische waterkwaliteit vanwege de plek die vis in de voedselketen innemen. Die negatieve consequenties voeren verder tot op Europese schaal (stroomopwaarts via de IJssel richting Duitsland en het Alpengebied komen ook minder trekvis).

Kortom, de Afsluitdijk maakt vismigratie nagenoeg onmogelijk en daardoor gaat het slecht met veel trekvis. Maar ook om economische redenen is er belangstelling voor vismigratie projecten. Het gaat daarbij vooral om de (sport)visserijsector.

De ambitie herstel ecologische verbindingen bestaat uit twee projecten:

- Project 1: Maatregelen in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW)
- Project 2: Vismigratierivier

KRW maatregelen

Het Rijk voert de Europese verplichtingen in het kader van de KRW in 2013 en 2014 uit. Daarom is in het financieel overzicht hierboven geen kostenopgave opgenomen. Het Rijk zal een vispassage (hevel) bij Den Oever maken en een visvriendelijk spuiregime toepassen in de spuisluisen van Den Oever en Kornwerderzand. In goed overleg tussen het Rijk en de Regio is de KRW maatregel/vishevel aan de westzijde van het spuicomplex bij Kornwerderzand opgeschort. Reden daarvoor is het - naar verwachting - marginale effect van een vishevel op de visstand in het IJsselmeer in combinatie met het gegeven dat KRW en VMR op dezelfde locatie geprojecteerd staan. In het voorjaar van 2013 maken wij duidelijk welke combinatiemogelijkheden er tussen de KRW maatregelen en het project Vismigratierivier zijn. Dan besluit de Nationale Stuurgroep Afsluitdijk wat die mogelijkheden inhouden voor de KRW maatregelen. De Regio streeft naar een vergaande inhoudelijke en financiële integratie van beide projecten.

Vismigratierivier (VMR)

In 2012 heeft de werkgroep Natuur onder leiding van het Programma naar een Rijke Waddenzee een gedegen verkenning uitgevoerd naar de locatie, randvoorwaarden en kosten van de Vismigratierivier. Ook is een expertsessie uitgevoerd over het ecologisch belang van de VMR. Volgens deskundigen levert vooral een VMR een wezenlijke bijdrage aan het herstel van de ecologische relatie tussen Wad en IJsselmeer.

De vismigratierivier is een uniek concept (op wereldschaal!) om een gecontroleerde getijdenrivier van circa 6 km en 100 ha aan te leggen naast het spuicomplex Kornwerderzand. De Vismigratierivier biedt trekvissen de mogelijkheid om tussen de natuurgebieden Waddenzee en IJsselmeer (en daarmee het achterland tot de Alpenlanden) te migreren én het voegt het ontbrekende brakwater habitat toe.

De VMR is daarmee van (inter)nationaal belang. In directe zin voor de trekvissen. Het unieke product maakt de VMR ook tot een potentieel exportproduct voor landen met een vergelijkbare problematiek in de wereld. Het consortium Ecoshape/Building with Nature investeert vanuit die optiek mee in de benodigde kennisontwikkeling rondom de VMR.

Een onderdeel van de plannen voor de VMR is de realisatie van een "Vismigratie Experience". Hierin kunnen bezoekers de natuur, water en vismigratie op een interactieve manier beleven. Mogelijk kunnen wij dit centrum fysiek of organisatorisch combineren met een groot informatiecentrum op de Afsluitdijk. De betrokken natuurbeschermingsorganisaties maken zich sterk voor fondsverwerving voor dit onderdeel.

Op inhoudelijke gronden – nut en haalbaarheid zijn aangetoond - stellen wij voor een start te maken met de verdere voorbereiding van de realisatie van het project. Gezien de inhoudelijke, organisatorische en financiële complexiteit is het verstandig nog een tussenmoment in de besluitvorming in te bouwen om de realisatie definitief vrij te geven zodra de planvoorbereiding/studie is afgerond. Een tweede en definitieve 'go' kan de Regionale Stuurgroep geven in de loop van 2015.

3.5 Ambitie Duurzame Energie

Status:

- Pilot Blue Energy: vergunningen rond, start opbouw in eerste kwartaal 2013;
- Pilot zonnepanelen: verkenning partnership in afrondende fase;
- Tidal Testing Centre: Herinrichting en uitbreiding van de testfaciliteiten bij Den Oever;
- Pilot Getij/spuistroom energie: loopt gelijk met fasering Rijksproject.

Trekker:

- Energy Valley.

Ambitie Duurzame Energie	2013	2014	2015	2016
Pilot Blue Energie	0,225 mln	0,125 mln	0,125 mln	
pilot zonne energie	1,1 mln	0,5 mln	0,5 mln	
Pilot Getij/spui energie	1,3 mln	0,15 mln		
Tidal Testing Centre	0,5 mln	0,15 mln		
Totaal	3,125 mln	0,925 mln	0,625 mln	

De ambitie Duurzame Energie wordt uitgewerkt door een werkgroep onder voorzitterschap van Energy Valley.

Het ontwikkelingsperspectief 2020 voor de duurzame energie ambitie is een Energiedijk die op innovatieve wijze door benutting van spuistroom, zonnestroom en blue energy stroom zal leveren aan 6.000 huishoudens. Gezien de brede interesse voor lokale en regionale energie initiatieven ligt het voor de hand met de initiatiefnemers te bekijken welke mogelijkheden de Afsluitdijk hiervoor biedt. Daarnaast levert deze transformatie van Afsluitdijk naar Energiedijk een showcase voor innovatieve Nederlandse deltatechnologie dat aansluit bij de doelen van de Topsector Water. Het bedrijfsleven en onderzoeksinstituten tonen de multifunctionele dijk die klimaat-adaptatie koppelt aan klimaat-mitigatie. De internationale belangstelling voor het icoon Afsluitdijk krijgt daarmee een nieuwe impuls.

Hierop haakt het EFRO project Energiedijken in. In dit project, dat begin 2013 van start zal gaan werken de bedrijven Tocado, REDstack en Strukton samen met de kennisinstellingen ECN, Deltares en Erasmus Universiteit Rotterdam ondersteund door Energy Valley en TTC. Doel is om naast technische optimalisatie bij minimalisatie van omgevingseffecten, ook de governance aspecten van een dergelijke multifunctionele dijk uit te werken. Daarnaast is het realiseren van een bredere structurele samenwerking tussen de sectoren energie en deltatechnologie een belangrijk doel.

Voor de pilot rondom Blue Energy zijn alle vergunningen afgegeven. De start van de bouw van de pilot staat gepland in het eerste kwartaal van 2013. De pilot breiden wij in 2013 nog uit met een communicatie en monitoringcomponent. Die toevoeging geeft de mogelijkheid om de effecten van een Blue Energy centrale in ecologische en morfologische zin te monitoren. Essentiële kennis in relatie tot de gewenste opschaling naar een Blue Energy centrale. Daarnaast richt Blue Energy een ruimte in waar bezoekersgroepen kunnen worden opgevangen. Naar verwachting zal er veel interesse ontstaan vanuit (internationaal) onderwijs, wetenschapsinstituten en bedrijfsleven voor deze innovatie. Goede faciliteiten zijn dan essentieel om over de Nederlandse kennis te kunnen vertellen. Goede faciliteiten vormen een belangrijk onderdeel in kennisoverdracht.

In 2013 willen wij het Tidal-Testing Centre uitbreiden, mede om te onderzoeken hoe bij de reconstructie van de Stevinsluizen getijstroomenergie kan worden opgewekt. Diezelfde kennis kan ook toegepast worden om getij- of spuistroom - energie op te wekken bij de Lorentzsluizen omdat het identieke complexen betreft. Het Tidal-Testing Centre krijgt met deze pilot meer capaciteit waardoor het centrum meerwaarde krijgt in een internationaal testparcours voor getijstroom energie.

In 2013 willen we ook starten met de pilot om zonne-energie toe te passen op dijken, waaronder op de Afsluitdijk. De pilot moet inzicht geven op effecten op dijken, landschap, weggebruikers en een zoute omgeving. Mede op basis van de opgedane kennis maken we een business case.

3.6 Ambitie Mobiliteit en Bereikbaarheid

Status:

- Regionale inbreng op het gebied van optimalisering en bereikbaarheid zijn/worden ingebracht bij de klanteisen-specificatie van het RWS. Start planuitwerking Rijk in het eerste kwartaal van 2013;
- Regio wordt direct betrokken in planuitwerking van RW;
- Mogelijkheden voor ongelijkvloerse kruisingen voor weg en waterverkeer (naviduct) zijn inhoudelijk en financieel verkend. Besluitvorming waarschijnlijk in het eerste kwartaal van 2013.

Trekker:

- Projectbureau DNA.

Ambitie Mobiliteit en bereikbaarheid	2013	2014	2015	2016
Optimaliseren bereikbaarheid				
Ongelijkvloerse kruisingen				
Totaal				

Het verbeteren van de bereikbaarheid is een belangrijke ambitie. De Afsluitdijk is ook qua mobiliteitsdoelstellingen een Rijksverantwoordelijkheid. Zodra het Rijk start met de planuitwerking brengen wij de regionale wensen in in de zogeheten klanteisenspecificatie (KES) van RWS. In het projectenboek Recreatie en Toerisme is een deel van de regionale wensen op dit gebied specifiek benoemd. Het gaat daarbij o.a. om het zogenoemde ' Rondje Kornwerderzand, waarbij de brug en het sluisencomplex beter toegankelijk zijn voor bewoners en bezoekers aan het gebied, het Kazemattenmuseum en in de toekomst de Vismigratierivier.

Er zijn diverse bestuurlijk en ambtelijk overleggen geweest over de mogelijkheden voor een ongelijkvloerse kruising van weg en waterverkeer bij Kornwerderzand. Op verzoek van de Tweede Kamer hebben wij samen met het Rijk een verkenning gedaan naar de varianten voor een ongelijkvloerse kruising en hebben we de financiële consequenties in beeld gebracht. Bestuurlijke besluitvorming over de verkenning wordt verwacht in het eerste kwartaal van 2013.

De ambitie 'Bereikbaarheid' is vooralsnog agenderend van aard. Investerings op dit punt verwachten we niet op korte termijn (korte studies daargelaten) omdat eventuele realisatie in samenhang met de rijksopgave moet worden opgepakt. De inspanning vertaalt zich nu vooral in de inzet van menskracht om te kunnen samenwerken met RWS.

3.7 Ambitie Recreatie en Toerisme

Status:

- Projectenboek is gereed (de plannen voor Den Oever zijn qua uitvoering ondergebracht in een aparte werkgroep);
- Verkenning fietspad met zicht op beide zijden loopt mee in de planuitwerking van Rijkswaterstaat;
- PVE solaroad. Noord-Holland heeft alvast gekozen voor een pilot (Krommenie). Resultaten gaan we inbrengen in de planuitwerking voor het fietspad;
- Quick-wins kunnen worden uitgevoerd, te starten in 2013.

Trekker:

- Provincie Fryslân.

Ambitie Recreatie en Toerisme	2013	2014	2015	2016
Diverse R&T projecten				
- Knooppunt Halter van Fryslân		0,05 mln	0,04 mln	
- Knooppunt Kornwerder zand	0,35 mln	1,25 mln	1,2 mln	
- Knooppunt Breezanddijk				
- Knooppunt Monument	0,14 mln	0,15 mln	0,15 mln	
- Knooppunt Halter Noord-Holland				
Informatiecentrum	0,2 mln	0,3 mln	0,3 mln	3,0 mln
Overall + Bewegwijzering	0,06 mln	0,1 mln	0,2 mln	0,1 mln
Totaal	0,75 mln	1,85 mln	1,89 mln	3,1 mln

De Afsluitdijk is nu al een publiekstrekker van formaat. Het doel is de toeristische potentie ervan beter te benutten, zodat het één van de Topattracties in Noord-Nederland wordt. Wij willen investeren in voorzieningen die er aan bijdragen dat meer mensen langer verblijven op de dijk en er meer geld besteden.

De Afsluitdijk is al een aantrekkelijker gebied doordat er een uitgestrekt en uniek (wadden)landschap te bewonderen is. De innovatieve vormen van Deltatechnologie, Energiewinning en ecologische structuurversterking, die in een compact gebied en in onderlinge samenhang zijn te bekijken en te beleven, voegen veel toe aan de bestaande en unieke cultuurhistorische waarden. Een bijzonder informatie-/beleefcentrum over de dijk kan het bijzondere verhaal ondersteunen. De Afsluitdijk wordt nog meer een gebied met internationale uitstraling; een internationaal icoon voor bezoekers uit binnen- en buitenland; van gezin tot industrie, onderwijs en wetenschap. Kortom een unieke dijk met een bijzonder achterland. Een dijk die aan aantrekkelijkheid wint, waardoor er meer bezoekers komen die er door een vergroot aanbod langer kunnen verblijven en meer zullen besteden.

In het projectenboek benoemen wij projecten voor camperaars, watersporters en regulier dagtoerisme. Ook is de relatie met andere ambities (Vismigratierivier, watermanagement en spuistroomenergie) gelegd. Het pakket gaat vooral ook uit van een opwaardering en uitbreiding van bestaande functies en voorzieningen. Op de knooppunten ontstaan kansen voor ontwikkeling. Welk knooppunt het meest tot ontwikkeling kan komen hangt af van marktverkenning naar de voorkeurslocatie voor een informatiecentrum.

Bij de Afsluitdijk lijkt er, gezien het bezoekerspotentieel van 250.000 bezoeken en de vraag naar informatie (c.q. het marginale aanbod) ruimte voor een informatiecentrum. Wij willen een marktverkenning (laten) doen naar de mogelijkheden die marktpartijen zien voor een voor informatiecentrum. Er hebben zich al een aantal geïnteresseerde marktpartijen gemeld die een achtergrond hebben in de thematische horeca en leisure.

Het reeds bestaande informatiecentrum van Rijkswaterstaat bij Kornwerderzand (locatie Op de Dijk) willen het Rijk en de Regio graag heropenen. De locatie is al geschikt voor de ontvangst van groepen. Er is een fraaie tentoonstelling beschikbaar die geactualiseerd kan worden. Door enkele aanpassingen willen wij het gebouw uitnodigender en beter zichtbaar maken. Door het projectbureau van De Nieuwe Afsluitdijk daarin te vestigen en de samenwerking met andere partijen op Kornwerderzand kunnen de beheerskosten laag blijven.

Ook willen wij meer aan evenementen doen om de aantrekkelijkheid van de Afsluitdijk te vergroten. In 2013 wordt er voor het eerst een evenement georganiseerd. Producent BUOG zal op Breezanddijk de voorstelling Leeghwater opvoeren. Er doen 250 mensen mee vanuit Fryslân en Noord-Holland. Er worden ruim 10.000 bezoekers verwacht.

3.8 Ambitie Zilte Teelt

Status: start verkenning in 2013

Trekker: vooralsnog projectbureau DNA

Ambitie Zilte Teelt	2013	2014	2015	2016
Onderzoek	50.000	pm	pm	pm
Totaal	50.000			

Zoals in de ambitieagenda is aangegeven willen wij in 2013 starten met een onderzoek naar de mogelijkheden voor toepassing van Zilte Teelt op of rondom de Afsluitdijk.

Wij willen niet alleen naar de mogelijkheden in landbouw technische zin, maar ook in economische zin zoeken.

De van nature zilte omgeving op en rondom de Afsluitdijk lijkt uitermate geschikt voor de toepassing van deze voor de Regio nieuwe teelt. Er zijn diverse mogelijkheden om zilte teelt in combinatie met onze ambities en projecten op het gebied van (verzachten van) zoet-zout overgangen, ruimtelijke kwaliteit, building with nature te ontwikkelen. Door dit te koppelen aan projecten rondom toerisme, recreatie en regionale producten (horeca bij informatiecentrum) ontstaan wellicht nieuwe afzetmarkten.

3.9 Ambitie Waddenpoort Den Oever

Status: nieuwe ambitie/projectplan gereed

Trekker: gemeente Hollands Kroon

Ambitie Waddenpoort Den Oever	2013	2014	2015	2016
Herstructurering haven	1,2 mln	3,3 mln	4,1 mln	3 mln
Totaal	1,2 mln	3,3 mln	4,1 mln	3 mln

Het Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier (HHNK) heeft de afgelopen jaren gewerkt aan een dijkversterkingsplan voor de primaire waterkering van Den Oever. Op 11 december 2012 heeft het bestuur van het HHNK ingestemd met het voorgestelde voorkeursalternatief voor de dijkverzwaring. Dit voorkeursalternatief houdt in dat het bestaande dijklichaam aan de havenzijde in Den Oever moet worden verzwafd. Deze variant heeft een grote impact op de haven en het dorp Den Oever. Het biedt echter ook kansen voor de gemeente voor een complete herstructurering van de haven van Den Oever en de directe omgeving (ruimtelijke concentratie van 'werken' en ruimte voor 'recreëren').

Deze voorgenomen herstructurering is ten opzichte van het oorspronkelijke masterplan Den Oever dusdanig gegroeid dat dit aanleiding is om de havenvisie als een nieuwe en zelfstandige ambitie te benoemen.

Het is de ambitie van de gemeente Hollands Kroon om Den Oever tot één van de Waddenpoorten van het werelderfgoed Waddenzee te maken.

3.10 Algemeen

Status: onderzoek naar economische effecten is een nieuw onderdeel

Trekker: projectbureau DNA

Programma Management	2013	2014	2015	2016
Onderzoek economische effecten	50.000			
Totaal	50.000			

Ter ondersteuning van het totale programma en aankomende subsidieaanvragen willen wij in 2013 een onderzoek doen naar de economische effecten van het uitvoeringsplan Afsluitdijk.

3.11 Tabel van uit te voeren projecten in 2013

In onderstaande tabel staan de projecten die wij in 2013 willen uitvoeren.

	Naam	Gereed in
1	Onderzoek naar economische effecten van het project DNA	2013
2	Masterplan Beeldkwaliteit	2013 (concept)
3	BWN	
	- Verkenning	2013
	- Uitwerking	n.t.b.
4	Planvoorbereiding VMR	2015
5	- Pilot Blue Energy	2013
	- Monitoring en Communicatie Blue Energy	2015
6	Pilot Spuistroom energie	2015
7	Tidal Testing Centre	2015
8	Pilot zonne-energie	2015
9	Camperplaatsen Kornwerderzand	2014
10	Passantenhaven Kornwerderzand	2014
11	Prijsvraag passende functie Kazematten	2014
12	Waddenwandelroutenetwerk Kop van Noord-Holland	2015
13	Doorstart bestaande infocentrum Kornwerderzand	2013
14	- Marktconsultatie Infocentrum	2013
	- Uitwerking	2014
15	Verkenning PMC's	2013
16	Signaletiek/bebording	2016 e.v.
17	Verkenning Zilte Teelt	2013
18	Waddenpoort Den Oever:	
	- Plein nwe coupure	2016
	- Herinrichting oude coupure	2016
	- Waddenhaven	2013
	- Noorderhaven	2015
	- Pilot additionele waterkering	2016
	- Horecacluster	2014
	- Supermarkt uitplaatsen	2014
	- Uitkijktoren c.a.	2014
	- Ornithologische uitkijkpost	2013
	- Camperplaatsen	2014
	- Uitbreiding en opwaardering Natuurstrand	2014
	- Kazematten Den Oever	2013
	- Herprofilering Havenweg	2014

4 Financiën

4.1 Inleiding

In dit hoofdstuk gaan wij in op de financiële consequenties van het project De Nieuwe Afsluitdijk. Het doel is om de financiële consequenties voor 2013 inzichtelijk te maken zodat duidelijk wordt:

- waaraan de reeds beschikbaar gestelde middelen worden besteed;
- welke aanvullende middelen en bijdragen nodig zijn;
- hoeveel subsidie aangevraagd moet worden.

Enkele projecten worden in 2013 ook afgerond. Andere projecten lopen langer door.

Voordat een project wordt gerealiseerd zorgt het projectbureau ervoor dat er tussen de initiatiefnemers afspraken zijn gemaakt over de verantwoordelijkheid tijdens de realisatie en over het beheer en onderhoud van het project. Die afspraken leggen we voor aan de Regionale Stuurgroep. Op die wijze borgen we dat projecten langjarig (maatschappelijk) profijt opleveren.

4.2 Doorkijk looptijd project

Het project De Nieuwe Afsluitdijk kent op dit moment geen eindtijd, maar een voortschrijdende horizon. Daarvoor zijn twee belangrijke redenen aan te dragen. Ten eerste staat het project open voor goede nieuwe projecten of initiatieven. Nu het project net is gestart is het te vroeg om al een vaste periode af te bakenen. Ten tweede is op dit moment nog niet aan te geven hoe groot de afhankelijkheid tussen de rijksopgave en de regionale ambities is. Mogelijk moeten bepaalde regionale projecten op realisatie wachten tot het moment, waarop het Rijk haar opgave heeft afgerond. Dat laatste moment valt nu nog niet te bepalen. Die afhankelijkheid van het rijksproject geeft niet alleen onduidelijkheid over de looptijd van het project. Een aantal ambities kunnen pas worden ingekleurd en berekend, wanneer het Rijk meer duidelijkheid biedt over haar voorkeursoplossingen. Het gaat dan bijvoorbeeld over ambities op het gebied van bereikbaarheid, zoals bij Kornwerderzand of de ligging van een tweede fietspad.

Voor zover wij de projecten nu kunnen overzien is onderstaand overzicht gemaakt. Per ambitie is aangegeven met welke investeringen op dit moment rekening wordt gehouden. De calculaties daarvoor zijn in de verschillende werkgroepen uitgevoerd. Voor de meeste projecten is daartoe externe expertise ingehuurd (Recreatie en Toerisme/VMR en Duurzame Energie). Daarnaast is aangegeven hoe we op dit moment verwachten wat de kostenverdeling tussen de verschillende belanghebbenden zal zijn.

	Kosten (*1000)	Dekking (*1000)	Waterschap ***	Rijk	Subsidies	Markt	Lange Termijn
Regio Partners							
Projectmanagement	pm	pm					
Ruimtelijke Kwaliteit							
Building with Nature	pm	pm		pm	pm	pm	
Herstel Ecol.	75.000	700		9.500	60.000	3.250	
Duurzame Energie	414.000	3.400		1.770	1.770	4.385	400.000*
Mobiliteit	pm	pm					pm
R&T	9.025	2.050		2.200	3.000	50	1.700**
Zilte Teelt	pm	pm		25			
Waddenpoort	11.500	3.000	2.500	1.300	3.700	1.000	
Totaal (afgrond)	514.000	14.400	2.500	15.000	70.000	8.700	401.700

* Zodra de pilots rondom Duurzame Energie met positief resultaat zijn afgerond ontstaat aanleiding om grootschalige toepassing te overwegen. Het hier opgegeven bedrag is een inschatting van de kosten van een grootschalige energiecentrale.

** De uitkomst van de marktconsultatie en de locatie van een informatiecentrum is mede bepalend voor de dekking van de investeringskosten op termijn.

*** Dit betreft een bijdrage uit het Hoogwaterbeschermingsprogramma ter compensatie van de negatieve effecten van de dijkversterking.

4.3 Periode 2013 - 2016

In onderstaand overzicht is indicatief aangegeven hoe de exploitatie van het project De Nieuwe Afsluitdijk tot 2016 naar verwachting zal verlopen. De totale omzet komt in die periode uit op ongeveer € 42 miljoen. Dat is inclusief de pilot Blue Energy die financieel drukt op 2012, maar in 2013 wordt uitgevoerd.

Het eerste jaar uit het uitvoeringsplan is in principe altijd hard voor wat de financiering en uitvoerbaarheid betreft. Met dien verstande dat het best voor kan komen dat procedures (w.o. subsidieaanvragen) nog in het eerste jaar moeten worden afgerond. T.b.v. deze procedures heeft echter een eerste toets op haalbaarheid plaats gevonden. Desondanks blijft er enige mate van onzekerheid (risico) t.o.v. de realiseerbaarheid in dat jaar. De in de tabel aangegeven kosten zijn grotendeels gebaseerd op voorlopige ramingen.

	Kosten (*1000)	Dekking (*1000)	Waterschap ***	Rijk	Subsidies	Markt	Lange Termijn
	Regio Partners						
Projectmanagement	1.300	1.300					
Ruimtelijke Kwaliteit	25	25					
Building with Nature	230	230					
Herstel Ecol.	7.800	1.500		1.800	3.500	1.000	
Duurzame Energie	11.800*	3.875		1.770	1.770	4.385	
Mobiliteit							
R&T	8.900	2.000		2.200	3.000	50	1.650
Zilte Teelt	50	25		25			
Waddenpoort	11.500	3.000	2.500	1.300	3.700	1.000	
Totaal	41.375	14.455	2.500	7.100	12.000	6.500	1.650

* Inclusief kosten pilot Blue Energy a € 7,3 mln (reeds gedekt)

4.4 Kosten in 2013

Dit uitvoeringsplan heeft mede als doel duidelijkheid te geven over de kosten en investeringen voor het jaar 2013. Onderstaand overzicht geeft aan wat die kosten waarschijnlijk zijn in 2013. Het gaat om een totaalbedrag van ongeveer € 5,5 miljoen. (In dit overzicht is de investering in Blue Energy in 2012/2013 van € 7,3 miljoen niet meegenomen omdat dit bedrag al gedekt is).

Om de begroting in 2013 'rond' te krijgen zijn financiële middelen nodig. Hieronder staat aangegeven op welke middelen we aanspraak willen maken. Het inzicht is verkregen op basis van gesprekken met ambtenaren en fondsbeheerders over mogelijke subsidies, fondsen en bijdragen. Het overzicht wordt de basis voor het projectbureau om de financiering te organiseren en formaliseren. Door middel van subsidieaanvragen, besluiten van partners en het putten uit fondsen en voorzieningen

In de kolom regionale partners is te vinden wat de vijf overheden in het project De Nieuwe Afsluitdijk samen met partijen als 'Energy Valley' en Programma Naar een 'Rijke Waddenzee' aan middelen moeten inzetten om de dekking rond te krijgen. Het gaat om een totaal bedrag van ruim 1,9 miljoen. Iets meer dan de helft van dit bedrag is door de partners al toegezegd c.q. is besluitvorming over geweest in raden en staten. Voor dit resterende deel zullen in 2013 voorstellen en afspraken worden gemaakt.

	Kosten (*1000)	Dekking (*1000)	Waterschap ***	Rijk	Subsidies	Markt	Lange Termijn
	Regio Partners						
Projectmanagement	400	400					0
Ruimtelijke Kwaliteit	25	25					0
Building with Nature	60	60					0
Herstel Ecol.	975	490			185	300	0
Duurzame Energie	3.125			870	870	435	0
Mobiliteit							
R&T	758	364		178	196	10	0
Zilte Teelt	50	25		25			0
Waddenpoort	1.160	539	112	53	360	96	0
Totaal	6.553	1.903	112	1.126	1.611	841	

	2013	2014
Reeds toegekend	988	
Aanvullend benodigd:		
– Fryslân	262	
– Noord-Holland	461	
– Hollands Kroon	192	
– Sudwest Fryslân		
– Harlingen		
Totaal	1.903	

4.5. Risico's

Met een groot en complex project zoals de Nieuwe Afsluitdijk zijn altijd financiële risico's gemoeid. In 2013 legden we daarom een risicodossier aan.

Voor de hand liggende risico's die op dit moment zijn te voorzien, zijn lagere subsidiebijdragen en hogere kosten dan verwacht. Om die risico's te beheersen zijn de volgende maatregelen getroffen:

Risico	beheersmaatregel	uitgevoerd
Hogere kosten	Contra expertise Marge van 20%	Ja, voor VMR Ja
Lagere subsidies dan gedacht	Lagere Subsidiepercentages aangehouden	Ja
Meerjarige verplichtingen die boven budget uitgaan	Niet toestaan tenzij expliciete besluitvorming	Ja
BTW compensatie vervalt	Uitgaan van 21% BTW	Ja, vanaf 2014

Colofon

Projectbureau De Nieuwe Afsluitdijk

p/a Postbus 20120
8900 HM Leeuwarden
info@denieuweafsluitdijk.nl
www.denieuweafsluitdijk.nl

Ontwerp en dtp

Annelies Ruesink

Fotografie

Christine Kolster
Annelies Ruesink

De Nieuwe Afsluitdijk is een samenwerking van:

